

Važna je ekonomska politika

Slovenija nam je tako blizu i tako daleko. Stoljećima smo zajedno živjeli. Što više Hrvatska je, mjereno dohotkom per capita, bila razvijenija od Slovenije. Danas nam je Slovenija „pobjegla“ i vjerojatno postala nedostižna.

Od uspostave samostalnosti Slovenija i Hrvatska su provodile različite, gotovo dijametralno suprotne, ekonomske politike. Slovenija je svoju valutu, tolar, „upregnula“ u proces učinkovite transformacije gospodarstva. Rezultat je suficit na računu robne razmjene s inozemstvom što je karakteristika učinkovitih zemalja koje nazivam dobitnicima. Hrvatska je fiksirala tečaj svoje valute, hrvatski dinar i kunu, i tako „pomogla“ u eutanaziji hrvatskog gospodarstva. Posljedica je kronični deficit robne razmjene s inozemstvom što karakterizira manje razvijene zemlje koje nazivam gubitnicima. Slovenija je osnovala Novu ljubljansku banku a staru pustila u stečaj. Rezultat te i takve politike je očuvanje domaćeg bankarskog sustava. Hrvatska je internacionalizirala bankarski sustav što je rezultiralo kunom kao manekenom. Drugim riječima, u Sloveniji postoji uska povezanost gospodarstva i bankarskog sustava. U Hrvatskoj te veze nema. Slovenija je svoje gospodarstvo pripremila za tvrdo budžetsko ograničenje. Hrvatska je to propustila. Usput rečeno, to je snažan argument protivnika uvođenja eura u Hrvatskoj. Na žalost, ništa ne radimo kako bi povećali konkurentnost nacionalnog gospodarstva. Slovenija na jedinstvenom tržištu brine o svom gospodarstvu, Hrvatska je tek pojavom depresije izazvane korona virusom spoznala kako nije u mogućnosti domaćom proizvodnjom prehraniti svoje stanovništvo.

Nije to priča o danas. Sličnu priču možemo ispričati promatrajući ponašanje tadašnjih socijalističkih republika. Slovenija je kao najrazvijenija republika, mjereno dohotkom per capita, dinamizirala svoje gospodarstvo. Druge su republike i pokrajine bile sirovinska osnova a sama se je „specijalizirala“ u proizvodnji roba više dodane vrijednosti. Tržište je bilo strogo pod kontrolom. Tako npr. prodaja cigareta zagrebačke tvornice na slovenskom tržištu je bila strogo ograničena. To se nije radilo otvoreno, ali činjenica da je bila velika potrošnja zagrebačkih cigareta na granici pokazuje kako su slovinci da bi trošili zagrebačke cigarete morale kupovati u Hrvatskoj. To smo budno pratili i analizirali. Nije samo riječ o cigaretama. Općenito je kontroliran uvoz roba iz drugih republika i autonomnih pokrajina. Nije to bila samo karakteristika Slovenije. Sve su republike i pokrajine vodile brigu koliko će se uvoziti iz drugih republika i pokrajina. To Hrvatsku nije zabrinjavalo. Postojalo je obrazloženje „u kuloarima“ kako su

Hrvatska i Srbija temeljna poluga zemlje i kako one ne smiju provoditi partikularne politike.

Sve su republike i pokrajine imale svoju udruženu banku osim Hrvatske. Udružena banka Hrvatske je osnovana kako bi se namirila potrebna deviza sredstva za INU koja je bila obvezna opskrbljivati cjelokupno područje bivše države. U to vrijeme su se Hrvatska i Slovenija zalagale za deprecijaciju tadašnje valute, dok su se republike i pokrajine koje su bile uvezno ovisne zalagale za aprecijaciju. Ostaje da se ispita zašto je Hrvatska od 1993. godine vodila politiku aprecijacije svoje valute i koji su razlozi internacionalizacije bankarskog sustava.

Zaključno Hrvatska nije vodila brigu o partikularnim interesima kako onda tako ni danas. Ekonomski povjesničari će, kad dokumenti budu dostupni, odgovoriti na to presudno pitanje. Ova rasprava ima za cilj pokazati kako nerazumna ekonomska politika nije od jučer, s jedne strane, i, s druge strane, kako smo sami krivi za stanje u kojem se nalazimo.